

H-IMMEL OG HELVEDE I HERSTED- VESTER

Anstalten ved Herstedvester har et ry, som det sted hvor de værste og mest afstumpede indsatte strander. Men hvordan er det som fængselsbetjent at arbejde med svært psykisk syge indsatte og sexforbrydere? Det spurgte fagbladet tre betjente om på observationsafdelingen H-I.

Af Andreas Graae

Afdeling H-I, Anstalten ved Herstedvester, en regnvåd novembermorgen. Da fagbladet ankommer, har fængselsbetjentene på afdelingen lige haft et møde med en sur indsat, der ikke ville tage sin medicin. Den gjorde ham både sulten og tyk, mente han.

Betjentene opgiver kampen og meddeler ham, at de i så fald må få fat i en læge. En af dem prøver dog en sidste gang med et venligt klap på skulderen: "Hey, det er altså ikke for sjov, du får det, vel?" Fangen falder ned og sluger modstræbende sine piller.

Det er ifølge fængselsbetjent Louise Andersen en helt klassisk morgen på Afdeling H-I. Det er her de allersvageste fanger sidder. Dem med de sværeste psykiske eller adfærdsmæssige problemer, dem som ikke kan fungere noget andet sted i anstalten, men nogle af landets farligste indsatte, som venter på at blive overført til sikrede psykiatriske institutioner.

"Mange af dem er ragende paranoide og konspirerer om alt og alle. Dem skal man passe på med at joke med. De forstår ikke ironi og humor. Andre kan vi godt lave sjov med," siger hun.

Afdelingen består af to gange adskilt af en opholdsstue. Til den ene side er isolationsafdelingens syv celler: fire observationsceller, to isolationsceller og en sikringscelle, hvor de farligste eller mest ustabile fanger placeres. På gangen til den anden side hersker der fred og ro i alle syv celler, der fungerer som en sluse videre ud i anstalten.

"Når de kommer ud fra isolationsgangen over på den anden gang, er det lidt som at komme fra helvede til himmelen. Det er et springbræt videre ud til de øvrige indsatte på anstalten," siger fængselsbetjent Lars Værum Alsø, da vi sætter os om bordet i kaffestuen.

Tre betjente på Afdeling H-I på Anstalten ved Herstedvester. Fra venstre: Lars Værum Alsø, Louise Andersen og Kenneth Larsen.

” Mange af dem har måske et ry som klamme, pædofile, sexmonstre. Men for os handler det ikke om at sætte dem i bås. Vores opgave er at se dem som mennesker.

H for Himmel og I for Inferno måske? Der virker nu ikke spor helvedesagtigt på afdelingen denne dag. Der er tværtimod en ganske afslappet og hyggelig atmosfære mellem betjentene og de indsatte.

"Det er sådan kulturen er her på H-I. Det er sindssygt vigtigt, at vi har tid til de indsatte, og lærer dem at kende ved at spille kort eller bordfodbold med dem. Hvis de trænger til et pustenum og har brug for at finde sig selv, kan de få ly fra resten af anstaltens indsatte," siger Lars Værum Alsø.

VI SKAL SE DEM SOM MENNESKER, IKKE MONSTRE

Nu nærmer vi os det centrale for interviewet. For hvordan er det som fængselsbetjent at arbejde med mennesker, som har gjort de mest forfærdelige ting, som kan være psykopatiske og komplet utilregnelige?

Den sidst ankomne fængselsbetjent, Kenneth Larsen, tager ordet: "Man skal kunne abstrahere fra, hvad de har lavet. Det skal man generelt kunne som fængselsbetjent, men her er det særligt vigtigt. Jeg er ligeglad med, hvad de har lavet. De har fået en straf, og det skal bare fungere."

Har forbrydelsens art slet ingen konsekvenser for den behandling, de får af jer? Lars Værum Alsø tænker sig om et øjeblik og siger så: "Som udgangspunkt nej, de skal selvfølgelig have det, de har krav på, ligesom alle andre indsatte. Men hvis de for eksempel prøver at få medfølelse eller retfærdiggørelse, så står jeg af. Det gider jeg ikke høre på."

Louise Andersen supplerer: "Mange af dem har måske et ry som klamme, pædofile, sexmonstre. Men for os handler det ikke om at sætte dem i bås. Vores opgave er at se dem som mennesker, ikke monstre. Vi skal naturligvis ikke forskelsbehandle folk efter, hvad de har gjort. Men det er da klart, at det kan poppe op. Så må man være professionel og skubbe det til side."

FORDOBLING AF FORANSTALTNINGER PÅ 10 ÅR

Der tales ofte om, at der er kommet flere psykisk syge i de danske fængsler. Det kunne en undersøgelse fra Justitsministeriets Forskningskontor i foråret 2014 bekræfte.

Her fremgik det, at der på 10 år er sket mere end en fordobling i antallet af domme til foranstaltning. Det vil sige domme til personer, der på gerningsstidspunktet var utilregnelige på grund af psykisk sygdom eller mental retardering. I 2001 var der således 362 domme til foranstaltning. I 2011 var tallet steget til 917.

Mange af disse foranstaltningsdømte afsoner på Anstalten i Herstedvester. De svageste af dem sidder under observation på Afdeling H-I, indtil de kan fungere med andre indsatte.

Hun husker engang, hun havde en ekstravagt på en anden afdeling, hvor der var en indsat, som havde behov for at fortælle i detaljer, hvad han var dømt for: "Det var stærke sager. Og da tænkte jeg da godt nok på vejen hjem på cyklen, om jeg nu også virkelig havde psyke til det her job."

De tre fængselsbetjente er enige om, at det betyder noget, om de indsatte angriber eller ej. Om de gerne vil have hjælp til at dæmpe deres sygdom: "For vi har jo også psykopater, der nærmest praler med det, de har gjort. For dem er det mere en provokation," siger Lars Welum Alsø.

HERUDE VIL FOLK BARE GERNE AFSONE I FRED

Hvordan beskytter I de svageste fanger, de sexdømte, dem som man hører om får tæsk i fængslerne? "Det mener jeg faktisk er en myte," siger Lars Værum Alsø og tilføjer: "...i hvert fald her på stedet. Her spørger man ikke til, hvad andre har lavet. De er jo alle sammen i samme båd. Så jeg føler faktisk ikke, at vi behøver beskytte dem. Der sker meget sjældent overfald mellem indsatte – og når det sker, har det næsten aldrig noget med deres kriminalitet at gøre. Herude vil folk bare gerne afsone i fred."

At der sjældent sker overfald mellem indsatte kan skyldes, at anstalten er forskånet for rockere og bander, mener han: "Sad der nogle af dem, ville mange af de indsatte være en truet dyreart. Men det betyder ikke, at de ikke har deres egne hierarkier. De kender hinanden gennem så mange år, spiller fodbold sammen og så videre. Lidt som en familie, hvor alle kender hinanden."

Netop de meget lange domme – ofte tidsubegrænsede foranstaltningsdomme – kan ifølge de tre kollegaer være en fordel i forhold til at lære de indsatte bedre at kende. Særligt på afdeling H-I, hvor relationsarbejdet er helt centralt for at nå ind til de svageste indsatte.

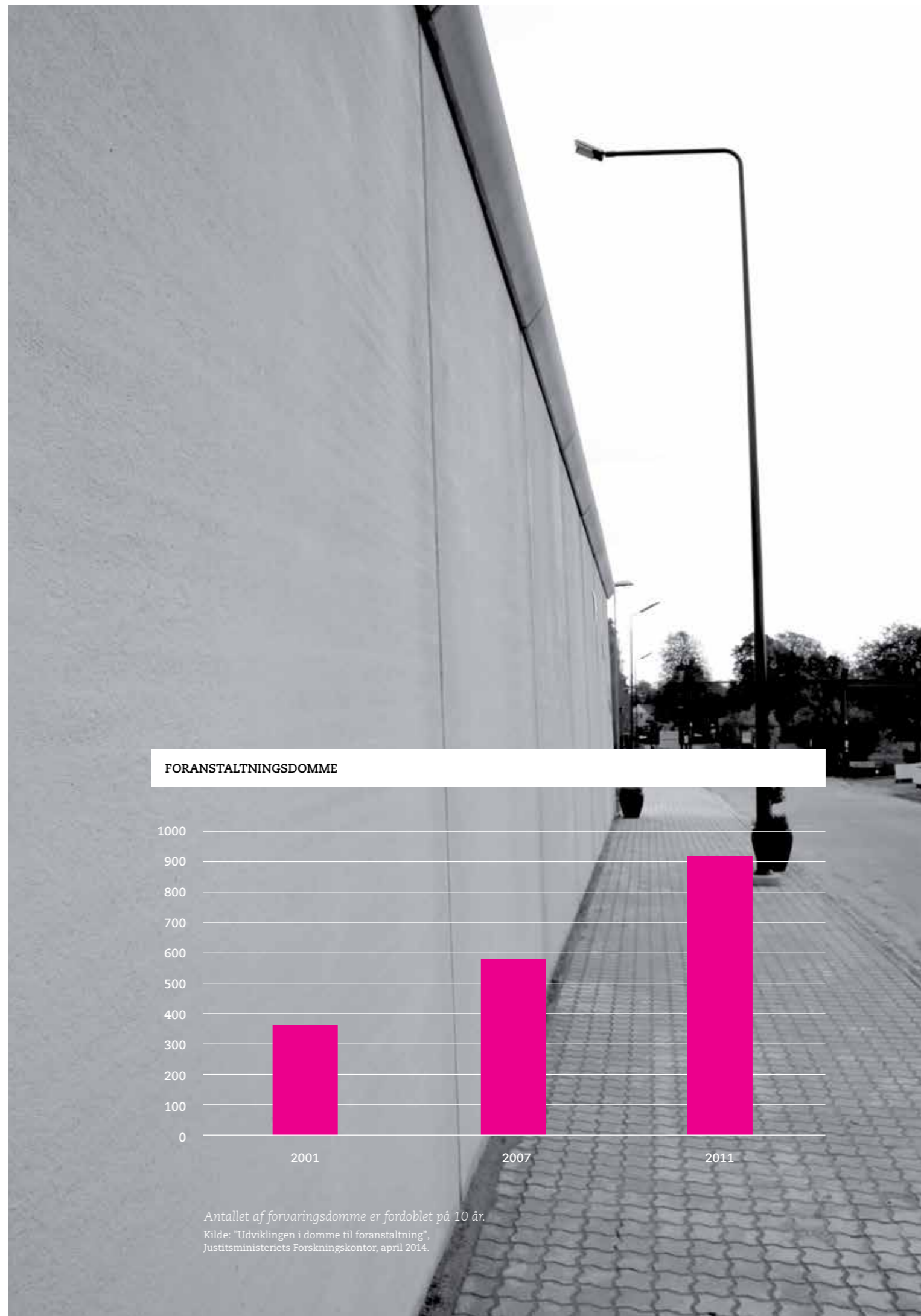
"Vi har mulighed for at nå ind til dem, fordi vi går op og ned af dem hele tiden. Men det er så sindssygt vigtigt, at vi så også er der, når de lige pludselig åbner op – ellers lukker de måske i for altid. De render hovedet mod en mur så mange steder, så vi skal være klar, hvis de har brug for en snak," siger Kenneth Larsen

KVALITETSTID PÅ RETUR

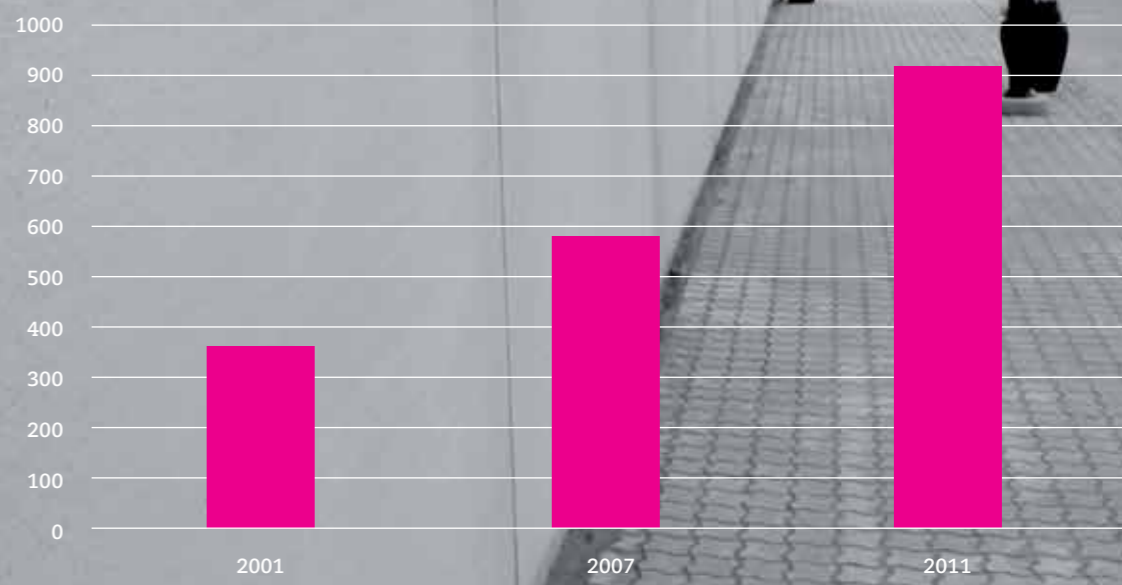
Det bekymrer derfor betjentene, at denne kvalitetstid er ved at forsvinde. Personalet på afdelingen er senest skåret ned fra fire til tre mand, og det har haft store konsekvenser, mener de.

"Samtalerne går i huj og hast, og der er ikke længere overlap mellem vores vagter – så vi har ikke længere lige så god fingerspidsfornemmelse af, hvad der sker på afdelingen, når vi møder ind. Det er trist, at det er kommet dertil," siger Kenneth Larsen.

For Louise Andersen er det lige så meget et sikkerhedsspørgsmål, at der er god tid til at tale med den enkelte og til at blive ordentligt briefet af kollegaerne ved vagtskifte: "Man skal huske, at vi har at gøre med indsatte i nogle enormt farlige hylstre. Kender vi dem ikke, gambler vi med vores egen sikkerhed," siger hun.

FORANSTALTNINGSDOMME

Antallet af forvaringsdomme er fordoblet på 10 år.
Kilde: "Udviklingen i domme til foranstaltning",
Justitsministeriets Forskningskontor, april 2014.